

פרוטוקול מס' 3/46

מישיבת ועדת הכספים

ביום ד', יג' באדר ב' תשי"א - 21.3.51

היו"ר ד. צ. פנקס

נוכחים:

י. בדר
ש. דיין
מ. סנה
א. בהיר
א. הרצפלד
א. גרנות
י. רוקח
א. מ. גניחובסקי
א. בן-אליעזר
פ. נפתלי

מוזמנים:

שר האוצר א. קפלן
מר הניג - משרד המשפטים
מ. זגגי - החשב הכללי
מר אבולעפיה - משרד האוצר

ש. ספינק - נציג משרד האוצר
מ. אלון - מזכיר הועדה.

הישיבה נפתחה בשעה 08.40

היו"ר ד. צ. פנקס:

אני פותח את הישיבה.
בזמנו החליטה ועדת הכנסת שמוחר לנו
לטפל באופן בלתי רשמי בתקציב, עוד לפני העברתו לוועדת הכספים.
ועדת הכנסת החליטה שאין מניעה מצדה שועדת הכספים תתחיל בדיונים
על התקציב, מתוך הסכמה כללית של כל החברים. אתמול סצאתי לנכון
לבקש בכנסת באופן רשמי, שיאופשר לנו לדון בחוקי התקציב, כי לא
רציתי שיוצרו מצב מגוחך, בו שר האוצר ישיב על הויכוח על התקציב
ביום ב' אחה"צ, ואנו נגיש תקציב מחוקן בישיבת הערב. אני מצטער
על כך שטר ניר ניהל את הישיבה כך שהיתה התנגדות להצעתו זו, ולפי
דעתי, הוא ניהל אותה בכיוון זה. ברגע הראשון, לאחר שהובעה
התנגדות להצעתו, חשבתי לא לקיים את הישיבה היום; אולם, אח"כ
הבלגתי והחלטתי לקיים את הישיבה בכ"ז. האם איננו זכאים לכך
שעבודתנו תהיה רשמית מטעם הכנסת? אינני רוצה שעבודת ועדת הכספים
תיעשה במחשבת. מלבד זאת, הכניסו, בתוך גמן הדיונים על התקציב,
עניינים אחרים, מה שהוריד את המתח של העבודה בקשר לתקציב, וגרם
לאיחור מסוים. לדעתי, קבעה הנשיאות את סדר הדיונים בענין התקציב
בצורה בלתי יעילה. ברגע דנים בשאלה זו בוועדת הכנסת. אני מודיע
לכם, שאם תהיה החלטה חיובית בכנסת בענין זה, לא אסכים
לכנס את הועדה ביום א'. אני מבקש לקיים היום הצבעה על שאלת העברת
התקציב לוועדה.

שר האוצר א. קפלן:

עד כמה שלי ידוע, לא שידונו היום על התקציב, והויכוח לא ימתיים היום, הכנסת אינה יכולה להשאיר את המדינה בלי תקציב. קיים מינימום של הגיון, אשר לפיו עלינו לפעול. בוועדת הכנסת בודאי יקבלו החלטה בענין התקציב. אם יהיה צורך בכך, תצטרך הכנסת לשבת בשבוע הבא שלוש פעמים ביום, עד אשר תאשר את התקציב.

י. רוקח:

אני מציע לבקש שיאפשרו לסיים היום את הדיון על התקציב, ואז נוכל לשבת ביום ב' בערב עד שעה מאוחרת ולעשות את המלאכה.

א. ס. בניחובסקי:

אני מציע שישיבת הכנסת היפתח ביום ב' בבקר, שר האוצר ישיב, ואנחנו נשב אחר הצהריים.

היו"ר ד. צ. פנסט:

נתבקשתי לקיים ביום ב' בבקר ישיבה משותפת של ועדה זו עם ועדת החוץ והבטחון, לשם שמיעת עניני בטחון. הגובתי הראשונה להצעה זו היתה לדחות את הישיבה המשותפת עד לשבוע הבא. אולם, בתקוה שבגמור ביום א' את הדיון על התקציב, הסכמתי לקיים ישיבה משותפת זו.

י. רוקח:

אני מציע לקבל הסכמה שנמשיך את תקציב הבטחון לחדשים אפריל - מאי, כדי שלא נצטרך לדון בחפזון בענין זה.

א. בהיר:

אני שומע שהמשלחת הפרלמנטרית שהגיעה ברצה תהיה ביום ב' ו-ג', ויקדישו שעות מספר לעניני גרמניה.

היו"ר ד. צ. פנסט:

על הצעת מר רוקח בענין תקציב הבטחון, נדון בשעה שנושא ~~ההצעה~~ דיוננו יהיה תקציב הבטחון. אשר לתקציב עצמו, נמשיך כרגע בדיון עליו, ונחכה להודעה שתקבל מועדת הכנסת.

היו"ר ד. צ. פנסט:

אנו עוברים לתקציב ההוצאות. אתמול החלטנו להגיש תקציב חצי-שנתי כיסוד לתקציב. הסכומים בכל סעיף יהיו 50% מהסכומים בתקציב הקודם המתוקן של שנת הכספים הנוכחית שקבלנו ביוני, מלבד תקציב הבטחון; יהיה שינוי ~~ההצעה~~ בתקציב החינוך, לפי התיקון שנתקבל, ותהיה תוספת רזרבה גדולה לחלוקה שתיעשה ע"י הועדה. נתעוררה שאלה טכנית, אם יש להגיש לכנסת חוברת מתוקנת, או לכתוב בנוסח החוק שהאוצר רשאי להוציא בכל סעיף, סעיף-משנה או פרט, 50% ממה שהיה רשאי להוציא לפי התקציב המתוקן של השנה הנוכחית. מר זגגי טוען שיהיה קשה להדפיס את החוברות שוב, באופן טכני.

א. ברנז:

אם אין מסגרת חוקית המצריכה פרטום תקציב מפורט, הייתי מיעץ במסרה זה להביא תקציב כללי ולא תקציב מפורט. אנד מציע להשאיר את המצב כפי שהוא, ולהוסיף תוספת מסוימת. כדי לשקף את העובדה הזאת גם בצורה טוחשית-טכנית, אני מציע לא לפרט את התקציב. אמנם עד עכשו פרטום את התקציבים, אך הדבר עדיין לא הפך לחזקה. אם ננהג כך, נקל על העבודה הטכנית, ולא יישמעו לנוריים על חסכון בנייר (כפי שנשמעו אתמול בכנסת).

י. בדר:

לדעתי אין צורך בחוברת חדשה ופפירוס הוצאות. החוק מוכרח להסתפק על המיססכים הקודמים, על חוק התקציב של השנה הקודמת ועל חוק התקציב הנוסף. כדי שהדברים יהיו ברורים גם לקורא וכדי שלא כל מי שירצה לדעת את התקציב יהיה נאלץ לחשב חישובים, אפשר להטיל בחוק על שר האוצר, לפרסם ב"רשומות" את החוק הקודם המתוקן, או מספרים. אין צורך שפרסום הפירוט יהיה מיד חלק מן החוק.

י. רומח:

חוק התקציב מנוסח על מספרים, ויש לברר ולפרש את המספרים האלה. אני ח'צה שיקטינו את הרזרבה, ויוציאו ממנה סכום מסוים לתקציב הבטחון (כפי שהציע מר בהיר); סכום נוסף להגדלת השתתפות הממשלה בתקציבי הרשויות המקומיות, כי העיריות מכינות הצעות תקציבים, ותקופה של ששה חדשים היא תקופה ארוכה, ובריא שהעיריות והרשויות המקומיות תדענה מה עומד לפנין; וסכום נוסף לתקציב החינוך. אתמול שוחחתי עם יו"ר ועדת החינוך, והיא טוענת שבתקציב 1950/51 יש גרעון כללי של המדינה בתקציב החינוך, בסך 300,000 ל"י. גם לפי החוק, חייבת הממשלה סכומים לעיריות בעניני חינוך. שר האוצר דבר על כך שמספר הילדים איננו סטטי. כל יום נפתחות כיתות חדשות. אני מבקש לקיים את החלטת ועדת הכספים בדבר השתתפות הממשלה ב-50% ממשכורות המורים.

ב-3 ההסתיוגוריות ש הנ"ל, אני מוכן לקבל את

הצעת התקציב.

היו"ר ד. צ. פנקס:

אינני בטוח שרצוי לא לפרסם את החוברת המתוקנת. אני בעד פרסום החוברת, כי המספרים חייבים בין כך להתפרסם. האוצר זכאי לדעת את פרטי התקציב. אם שר האוצר יצטרך בין כך לפרסם את פרטי התקציב ב"רשומות", יש לפרסם את החוברת מטעם הכנסת.

י. אפרתי:

האם אי-אפשר לפרסם את מקציבי הסעיפים השונים, בלי פירוט לסעיפי-משנה ופרטים? הפרטים ישתנו בין כך עם חלוקת הרזרבה.

מ. זגבי:

הצעתי לא לפרסם כעת את החוברת, לא רק מבחינת הקושי בעבודה הטכנית. המספרים בתקציב זה שיכול להתפרסם כרגע, אינם משקפים שום דבר אמתי, כיון שהתוספת השנה את הסעיפים. המשכורות אינן מתבטאות כפי שהן באמת, וכן גם סעיפים אחרים. אין הכרח להביא כעת לכנסת חוברת שאינה אוטרת למעשה מאומה. היה טוב, אילו הייתם מחליטים לפרסם את התקציב המתוקן אחרי חלוקת הרזרבה באישור הועדה.

שר האוצר א. מפלג:

ברצוני רב הייתי מקמץ בנייר וחוסך עבודה. אולם, יש לי ספקות גדולים אם נעשה דבר נכון בשעה שלא נפרסם חוברת מתוקנת. אינני חושב זאת לבריא, שלפני הפרסום ב"רשומות" של החלטות ועדת הכספים, לא יפורסם התקציב שעליו תחליט הכנסת. יתקבל הרושם, כאילו קבלנו מסגרת תקציבית מסוימת, ואח"כ נשאר הדבר בידי יודעי סוד, דבר זה עלול לגרום לבקורת מוצדקת.

היו"ר ד. צ. פנקס:

בשנה שעברה פרסמנו את פירוט הסעיפים בחוק תקציב. אתמול אמרנו שאותם הסכומים אשר יהיו בלתי דרושים להוצאה השנה, כגון, הסכום לשיקום חיילים, נעביר לתוספת הכללית אשר ממנה נחלק סכומים לכל המשרדים. צריך להגיד את הדבר לכל אורח. אינני בטוח שהאוצר יביא את ההצעות לשינויים ולתוספות בכת-אחת, כך שלמעשה נוכל לפרסם את התקציב האמתי רק בתום התקופה של ששה חדשים. אני מבקש שנהג כשם שנהגנו עד כה, ונניח על שולחן הכנסת חוברת מתוקנת שתכיל את כל הפירוט.

היו"ר ד. צ. פנקס:

בקשר לסעיף "תחבורה", אני בודע שנהכה להצעות מסדר התחבורה. קבענו שמסק מסדר התחבורה הוא משק סגור, המחכה משני הצדדים. יתכן שהנמל יכניס סכומים נוספים - עוד מיליון ל"י - ולכן אינני חושב שכדאי להשאיר את הסעיף כפי שהיה בשנה שעברה.

י. רוקח:

בשירותי התחבורה יש לקחת בחשבון חלק מהאמורטיזציה של השקעות ושיפורים.

היו"ר ד. צ. פנקס:

שאלה זו נתעוררה בימי מועצת המדינה הזמנית, אולם, לא תוכל למצוא את פתרונה על ידי מחיקה מן התקציב. ישנה פקודת דואר, וישנם חוקי נמל וכו', העושים את השירותים האלה לחלק מן התקציב. אם ישנו את החוקים, יהיה הסטאטוס של השירותים שונה. כששר האוצר יגיש לנו את פרטי התקציב הזה, מצד ההוצאה ומצד ההכנסה, אף גדע אם הסכומים נוסאים אמורטיזציה או לא. אני מקווה שלא נצטרך לתת מהתקציב הרביל לאמורטיזציה במפעלי תחבורה.

שר האוצר א. קפלן:

מה נעשה בקשר לקרן ההוזלות?

היו"ר ד. צ. פנקס:

הואיל והסכום מתאזן משני הצדדים, אני מציע להכניס תקציבים מציאותיים משוערים משני הצדדים. הסעיף הוא: הענקות להוזלת המחירים של מיצרכי מזון חיוניים.

שר האוצר א. קפלן:

קשה להאריך בדיוק את ההכנסות לשנה הבאה, במיוחד שאיננו יודעים אם יבואו שנויים ותיקונים בשכר בהכנסות המסים השונים. חודשי הקיץ מכניסים פחות מסים מחודשי החורף, וחודש אפריל הוא אחד מהחודשים החלשים ביותר מבחינה זו. אולם, אנו מוכנים לומר ברגע זה שההכנסה לשנה חודשים היא בין 34,600,000 - 35,000,000 ל"י, אם לא נביא בחשבון את ההכנסות מאגף המזון ומפעלי תחבורה. ^{השאלה} - ובענין זה אני מוכן לשמוע את דעתכם - אם לעשות את הישוב ההכנסות באופן מכני, אבל להכניס שנויים כרגע בחוקי התקציב, או להעריך את ההכנסות בכל סעיף. האוצר מוכן לחלק את הסכומים של השנה הקודמת ל-2 (חצי שנה), ולהוסיף תוספת מסויימת. אנו מציעים את הפרטים הבאים: מט הכנסה, קולל מט קליטה - 12,000,000 ל"י; מכס - 5 מיליון ל"י; דלק - 3 מיליון ל"י; בלז: טבק - 4 מיליון ל"י; משקאות - 2,200,000 ל"י; שונות - כמה אלפי לירות; מט מותרות - 2,700,000 ל"י; מט רכוש - עירוני וחקלאי - מיליון ל"י; בולי הכנסה - 700,000 ל"י; דמי רשיונות 700,000 ל"י; הכנסה משרותים; ספרי אחוזה - מלצון ל"י; שרותים שונים - 700,000 ל"י; גביות על חשבון הלואות ורכוש ממלתי - 800,000 ל"י; מט שבח מקרקעין - 300,000 ל"י; מט עזבון - 50,000 ל"י; הכנסות שונות - 400,000 ל"י. סך הכל - 34,550,000 ל"י.

אני יכול לתת מספרים, על המסוצע בששת החודשים של השנה החולפת, מספטמבר עד מרץ: מט הכנסה - כ-10 מיליון ל"י; (המספר המדויק הוא 10,481,000 ל"י); מכס - 4,450,000 ל"י; דלק 4,850,000 ל"י; טבק - 3,340,000 ל"י; משקאות - 2,150,000 ל"י; מט מותרות - קרוב ל-2,300,000 ל"י; מט רכוש עירוני וחקלאי - 900,000 ל"י; בולי הכנסה 700,000 ל"י; דמי רשיונות - 700,000 ל"י; ספרי אחוזה - 820,000 ל"י; שרותים אחרים - 670,000 ל"י; גביות - 600,000 ל"י; שבח מקרקעין - 400,000 ל"י; מט עזבון - 35,000 ל"י; הכנסות שונות - 400,000 ל"י.

בישיבה הבאה תוכלו לקבל את הסכומים ההכנסות בקשר לאגף המזון ולמשרד התחבורה. אם נוסיף את שני הסכומים האלה, הרי ההכנסה תעלה על 40 מיליון ל"י.

אם נלקח בחשבון תקופה של ששה חודשים, ונוסיף 5 מיליון ל"י, כמו שהחלטנו, הרי, אחרי שנוריד סכום לתקציב הבטחון מתוך הרזרבה, תישאר לנו רזרבה של 3,250,000 ל"י, כולל חצי מיליון ל"י, רזרבה כללית לרשות שר האוצר. טרם עשיתי חישוב מדויק של הסכומים שישארו לנו בסעיף "שיקום חיילים", ובסעיפים אחרים אשר בהם ישארו סכומים שאי-אפשר יהיה להוציאם. אני מעריך שביחד עם הסכומים האלה תגיע הרזרבה ל-4 מיליון ל"י.

פ. סנה: ברצוני להגיד פה אחת לשכל הישר בענין תקציב הבטחון. אני חושב ששר האוצר צריך לברר עם שר הבטחון, אם יש טעם בהפרדת תקציב הבטחון מהתקציב הרגיל, ובשפירתו בסוד, לאור העובדה שחלק גדול מן התקציב לבטחון מתגלה בתוך התקציב הרגיל, ולאור העובדה שכרו"ח הכספי התברר, מה חלק הפילויות שהלך לתקציב הבטחון. הציבור יודע חלק ניכר מהתקציב הבטחון, אולם הוא אינו יודע את התקציב המדויק. כל אדם המתעניין בתקציב זה, יכול לחשוב שהוא גדול משהנו באמת. אינני אוסר שצריך לפרסם את פירוט התקציב, אבל יש לפרסם את הסכום הכללי. איננו יכולים להיות הפדינה היחידה שאינה מגלה את תקציב הבטחון שלה. מבחינה כלכלית ומבחינה כספית הדבר אינו טוב.

שר האוצר א. ספלן: אני חייב לפרסם מהו הסכום ההולך לתקציב הבטחון מתוך המלוות.

אני אודיע בכנסת שמה-1 לאפריל לא נוציא שטר-אוצר חדשים, ואת הסכום שיחסר לנו לאיזון שני התקציבים בששת החודשים הבאים, נכסה ע"י סילאים בארץ.

פ. נפתלי: נכון הדבר שחודשי השנה הראשונים נותנים הכנסה קטנה יותר מחודשי השנה האחרונים. אולם, אם נשווה את הסכומים בתקציב הזה עם ההכנסה שהייתה בשנה שעברה, הרי עלינו להגיע למסקנה שהפגמה הכללית בהכנסות הפדינה היא בסימן עליה. קרוב לוודאי שהכנסות של המחצית הראשונה של שנה זאת לא תהיינה מסוכות יותר מההכנסות במחצית השנייה של השנה הקודמת.

שר האוצר א. ספלן: מסיבה זו אני מוסיף בהכנסות למעלה מ-3 מיליון ל"י.

אינני מציע להוסיף לכל משרד 20%. יהיה משרדים שיהיו זקוקים להוספה גדולה, ויהיו משרדים שלא יהיו זקוקים להוספה. אני ארצה להוסיף סכומים לקליטת העליה.

א. הרצפלד: אנו יודעים שיש מספר תקציבים מרכזיים בתוך התקציב הרגיל, אשר בהם תבוא תוספת השנה. ברצוני לשאול את שר האוצר: (א) האם התוספת האוטומטית שצריכה להיות בשירותים, מתכסה? (ב) איפה הסכומים לקליטת העליה בתקציב זה? אני מבין שבשום פנים אין לסדר את התקציב כך שבעוד זמן קצר נצטרך להקציב סכומים נוספים לקליטת העליה. בינתיים מתקדמת העליה במסדרים שונים מאלה שהחלטנו עליהם. הסוכנות אינה מביאה בחשבונה את תעסוקת העולים.

א. בהיר: ע"י תוספת לרזרבה, והקטנת סעיפים בתוך תקציב ההוצאות הרגיל, נוצר סכום של 4,750,000 ל"י. על חלוקת הרזרבה הזאת תחליט ועדת הכספים, ואני מניח שיוקצבו סכומים להגדלת תקציב השרותים, לקליטה ולתעסוקה. ברור שסכום זה אינו עונה על בעיית הקליטה והתעסוקה. בתקציב הפיתוח יש סכום מסויים לתעסוקה. אם כי הסכום ברזרבה אינו גדול למדי, אני מציע שנלקח בדרך בה התחלנו, ונשאיר את הרזרבה במסגרת זו. ברור שבמשך מחצית השנה הבאה נצטרך להבטיח לפחות עוד 5 מיליון ל"י לעניני הקליטה. אני בטוח שועדת הכספים תצטרך לדרוש על תוספת הכנסות בקשר עם תפקידים העומדים לפנינו. נצטרך לחפש דרכים לקבלת הכנסות נוספות. אני רואה אפשרויות של גיוס 5 מיליון ל"י במשך

לשם כך, אנו צריכים לזכור שעלינו להלחם באינפלציה, ולהשתדל להגדיל את ההכנסות ולא את ההוצאות. אם לקראת המחצית השנייה של השנה יהיה צורך להוסיף על ההוצאות, תעשה זאת ונסת החדשה.

י. רוקח:
קראתי בעתון הודעה רשמית על שאלות שהתעוררו בוועד הכספים. ראיתי את השאלות שהגשתי לשר האוצר בענין "מלבן", אולם הדברים לא נכתבו כראוי.

הינ"ר ד.צ. פנקס:
יתכן שהעתונאים טעו; אנו מסרנו הודעה נכונה.

הישיבה נבעלה בשעה 13.10